

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Rakentava vuorovaikutus opetuksessa

Miten keskustelen nuorten kanssa
turvallisuudesta, uusista uhkista ja rikoksista?

Maria Edel
maria.edel@oph.fi

Oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön

- Perusopetuslaki 29 § 1 mom. 1267/2013 (Fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen turvallisuus)
- Opetuksen järjestäjä velvollinen laatimaan suunnitelman oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä osana koulukohtaista oppilashuoltosuunnitelmaa (perusopetuslaki 29 § 3 ja 7 mom. 1267/2013)
- Tasa-arvolaki (6 c §) velvoittaa koulutuksen järjestäjiä ennaltaehkäisemään sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvaa häirintää tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti
- Oppilaan velvollisuus suorittaa tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytyä asiallisesti (POL 35§). Oppitunneilla on kaikilla oikeus työrauhaan

Perusopetuksen arvoperusta ja laaja-alaisen osaamisen tavoitteet

Uudet opsit käyttöön perusopetuksessa ja lukioissa 1.8.2016 -

- Oppilas tarvitsee kokemuksen siitä, että kouluyhteisössä häntä kuuunellaan ja arvostetaan, ja että hänen hyvinvoinnistaan välitetään
- Kokemus osallisuudesta ja vaikuttamisesta demokraattisin keinoin on tärkeä
- Koulun ja kotien yhteinen *arvopohdinta* ja siihen perustuva yhteistyö luovat turvallisuutta ja edistävät oppilaiden kokonaisvaltaista hyvinvointia
- Henkilöstön avoin ja kunnioittava suhtautuminen kotien erilaisiin uskontoihin, katsomuksiin, perinteisiin ja kasvatuskäsityksiin on rakentavan vuorovaikutuksen perusta
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, sekä L3 Itsestä huolehtiminen ja Arjen taidot

Turvallisuuskysymykset yhteiskuntaopin ops–perusteissa

Uudet opsit käyttöön perusopetuksessa ja lukioissa 1.8.2016 -

- Kannustetaan oppilasta harjoittelemaan demokraattisen vaikuttamisen perustaitoja sekä keskustelemaan rakentavasti eri mielipiteistä
- Pohditaan, kuinka jokainen voi itse vaikuttaa lähiyhteisön turvallisuuteen ja viihtyisyyteen
- Ohjataan oppilasta hahmottamaan oikeusvaltion periaatteita, ihmisoikeuksien merkitystä sekä syventämään tietojaan suomalaisen oikeusjärjestelmän toiminnasta

'Harjoitellaan käytännössä demokraattisen vaikuttamisen taitoja, joita tarvitaan toimittaessa erilaisten yhteisöjen vastuullisena ja osallistuvana jäsenenä esimerkiksi luokassa, koulussa, harrastuksissa ja mediassa.'

- Tavoitteena osata eritellä kansalaisten turvallisuuteen ja kansainväliseen turvallisuusympäristöön liittyviä uusia uhkia ja niiden ratkaisumahdollisuuksia

Rakentava vuorovaikutus opetuksessa

Miten keskustelen nuorten kanssa turvallisuudesta, uusista uhkista ja rikoksista?

- Koulun toimintakulttuuri tähtää kaikille turvalliseen kouluun, jossa on hyvä olla
- Opetukselliset ratkaisut, luokkien ja ryhmien muodostaminen, selkeät toimintatavat ja säännöt joihin sitoudutaan ja joiden toteutumista seurataan
- Tiivis yhteistyö kotien ja muiden yhteistyötahojen kanssa
- Kiusaamista ehkäistään rakentamalla päivittäisessä koulutyössä ilmapiiriä, joka lisää erilaisuuden hyväksymistä
- Lapsia ja nuoria suojaa kiusaamiselta parhaiten hyvä itsetunto, sosiaaliset taidot ja toimivat ihmissuhteet
- Suomessa koulutetut opettajat ja hyvä moniammatillinen oppilashuolto

Rakentava vuorovaikutus opetuksessa

Miten keskustelen nuorten kanssa turvallisuudesta, uusista uhkista ja rikoksista?

- maahanmuuton lisääntyminen
- kuvitellun yhtenäiskulttuurin murtuminen
- polarisaation ja eriarvoistumisen kasvu
- globaali maailma ja mahdollisuudet, mutta rajattomuus myös käytöksessä
- terrorismin uhka

Mitä on väkivaltainen ekstremismi tai väkivaltainen radikalisoituminen?

- Väkivaltaa käytetään, sillä uhataan, se oikeutetaan tai siihen kannustetaan aatemaailmalla perustellen.
- Jokainen vaikuttaa siihen millaisen aseman väkivaltainen ääriajattelu saa Suomessa.
- Vihapuheen merkitys

Uhkia Suomessa

Helsinki 2017 ekstremismirikokset
väkivaltainen äärioikeisto 56
äärivasemmisto 1
uskonnolla perusteltu 0
yht 57kpl

Rakentava vuorovaikutus opetuksessa

Miten keskustelen nuorten kanssa turvallisuudesta, uusista uhkista ja rikoksista?

- vastustuskyvyn luominen, jotta propaganda ei pure
- somen tärkeys
- iskun jälkeiset tilanteet, miten kouluissa käsitellään
- islamofobiaan puuttuminen
- 350-400 riskihenkilöä, verkostoja, myös nuoria mukana

Miten ennaltehkäistään?

- huolehditaan eri tavoin, että työntäviä tekijöitä ei synny ja että vetäviä tekijöitä löytyy aktiivisesta, demokraattisesta kansalaisuudesta
- kohdistetaan tehostettuja toimia riskiryhmiin
- Ihmisoikeudet, lastenoikeudet, tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyö

Rakentava vuorovaikutus opetuksessa

Miten keskustelen nuoren kanssa turvallisuudesta, uusista uhkista ja rikoksista?

Toimintakulttuuri

- tasa-arvo ja yhdenvertaisuus
- yhteisön rakentaminen, kaikkien osallistaminen
- syrjäytymisen ehkäisy
- oikeus- ja demokratiakasvatus
- turvallinen paikka keskustella kiistanalaisista aiheista
- vihapuheeseen puuttuminen
- moniammatillinen yhteistyö, poliisi, koulu, nuorisotyö, lastensuojelu, ankkuritoiminta
- lisätään tietoisuutta, koulutusta
- lastensuojeluilmoitus, ilmoitus poliisille

Opetus

- tieteellinen tieto, kaikki näkemykset eivät ole tietoa
- kriittisen ajattelu taidot, tutkiva ote, kysyminen mitä, milloin, missä, kuka, miten, miksi
- perusteleminen, kaikki mielipiteet eivät ole yhtä perusteltuja

Työn tueksi

http://edu.fi/yleissivistava_koulutus/hyvinvointi_koulussa/ekstremismin_ehkaisy

http://edu.fi/planera/valmaende_i_skolan/forebyggande_av_valdsam_extremism

Keväällä 17

Rakentavaa vuorovaikutusta. Opas demokraattisen osallisuuden vahvistamiseen, vihapuheen ja väkivaltaisen radikalismien ennaltaehkäisyyn

- Suomalaisten asiantuntijoiden artikkeleita
- Demokratiakulttuurin edellyttämä osaaminen (Euroopan neuvosto, tiivistelmä)
- Opettajan opas väkivaltaisen ääriliikeshinnän torjuntaan (UNESCO:n opas)

Syksyllä 17

- Nettisivut suomeksi ja ruotsiksi
- Kiistanalaisia aiheita opettamassa (EN Teaching Controversial Issues), myös ruotsiksi
- Kiistoja hallinnoimassa (EN Managing Controversy), tulossa ruotsiksi
- Konstruktiv interaktion (Rakentavaa vuorovaikutusta ruotsinnos)

Lasten ja nuorten osallisuuden ja yhteisöllisen toiminnan edistäminen

- Oppilaskuntatoiminta, tukioppilastoiminta, VERSO, KiVa-koulu, CMI:n Ahtisaari-aineistot, SLL:n, MLL:n, Opinkirjon, Planin, UNICEFin ym. aineistot, Reilukoulu- ja Kannustusryhmä –kampanjat, Merkityksellinen Suomessa...
- Oikeusministeriön Nuortenideat.fi, Allianssin Nuorisovaalit, NuVat, kuntien nuorisotoimi, erilaiset organisaatiot, harrastustoiminta ym.
- Pienoisyhteiskunta Yrityskylä
- EU, EN, UNESCO, No Hate Speech, eTwinning
- OPH:n aineistot, mm. RAKENTAVAA VUOROVAIKUTUSTA -julkaisu

Käy nuoren kanssa rakentavaa dialogia kiistanalaisistakin aiheista

- Aiheita jotka sisältävät niin vahvoja tunteita, että ne jakavat ihmiset ja yhteisön
- Luo nuorelle turvallisuutta
- Puhu nuorten kanssa siitä mitä he ovat nähneet ja kuulleet
- Kuuntele tarkkaavaisesti
- Ole avoin
- Anna nuorelle toivoa

Muistopaikalla: Valoa

Aitatalo

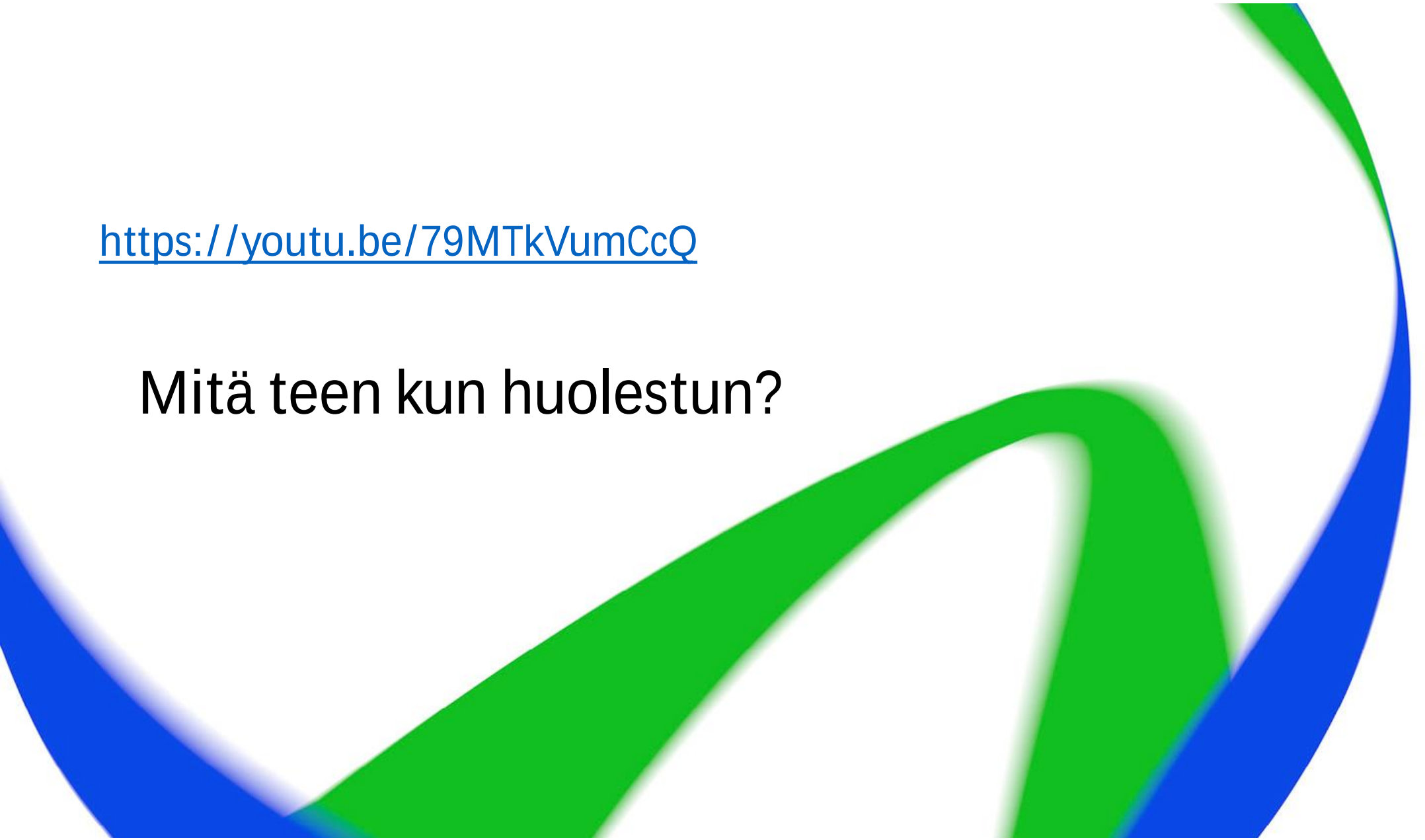

69 pilaria, jotka kannattelevat kattoa
495 ulkopuolista pilaria

<https://youtu.be/79MTkVumCcQ>

Mitä teen kun huolestun?

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Kiitos

Maria Edel

Maria.edel@oph.fi

